

P o s u d e k k o n z u l t a n t a
na rigorózní práci Mgr. Jany Hoškové

Nepříčetnost a zmenšená přičetnost

I. Posuzovaná rigorózní práce o rozsahu 103 stran vlastního textu je věnována otázkám, které náleží k důležitým, kardinálním problémům trestní odpovědnosti. Příčetnost, zmenšená přičetnost, relativní trestní odpovědnost mladistvých, odpovědnost za trestné činy spáchané v opojení, biologická kritéria nepřičetnosti, sankcionování za činy spáchané v nepřičetnosti, což jsou jen některé z otázek, které Mgr. Jana Hošková v práci rozebírá, jsou předmětem soustavné a soustředěné pozornosti pracovníků teoretické fronty i praktiků. Za cíl své práce si rigorozantka stanovila zejména rozbor platné právní úpravy nepřičetnosti v českém, trestním právu se zaměřením na trestný čin opilství podle § 360 tr. zák. a rozbor souvisejících sociologických a kriminologických otázek. Podle mého názoru se autorce podařilo vytčeného cíle dosáhnout a rigorózní práce je vypracována na dobré odborné i literární úrovni.

Autorka k práci použila množství odborných pramenů, mezi nimiž nalézáme stěžejní a relevantní učebnice (včetně učebnic prvorepublikových), komentáře a jiné odborné prameny.

Práce se skládá z úvodu a osmi kapitol zpravidla dále členěných, z nichž poslední kapitola je označena jako „Závěr“. Osnova práce je správná a logická: Po historickém vývoji právní úpravy posuzování osob nepřičetných a nakládání s nimi (kapitola první) rigorozantka rozebírá právní úpravu nepřičetnosti a zmenšené přičetnosti v českém trestním právu (kapitola druhá). Na uvedenou kapitolu navazuje ve třetí kapitole výklad trestného činu opilství podle § 360 tr. zák. jako příklad zaviněné nepřičetnosti a trestněprávních důsledků. Další kapitola je věnována problematice biologického kritéria nepřičetnosti a problematice účastenství (kapitoly čtvrtá a pátá). Šestá kapitola jednak sumarizuje a jednak komentuje relevantní judikaturu k tématu rigorózní práce. Sedmá kapitola srovnává aktuální českou trestněprávní úpravu s úpravou slovenskou a francouzskou. V osmé, závěrečné kapitole autorka shrnuje poznatky, ke kterým dospěla, a předkládá několik námětů ke zdokonalení právní úpravy trestného činu opilství.

Za určitý proporční nedostatek považuji, že se rigorozantka více věnovala otázkám biologického kritéria přičetnosti na úkor některých aktuálních otázek juristických, například problematiky tzv. relativní trestní odpovědnosti mladistvého, která se nesprávně označuje někdy jako tzv. relativní nepřičetnost, viz např. Šimek, M., Zezulová, J.: Relativní nepřičetnost mladistvého – vybrané problémy, Státní zastupitelství č. 1/2014.

Rigorózní práce je zpracována pečlivě včetně technické redakce.

II. Těžiště rigorózní práce tvoří partie o vymezení pojmu nepřičetnosti a dále pasáže o odpovědnosti za činy spáchané v opojení.

Jde o komplikovaný problém, kterému se autorka věnuje ve třetí kapitole své práce. Složitost a obtížnost dané problematiky je dána tím, že dochází ke střetu mezi obecnými zásadami odpovědnosti a potřebami veřejné praxe. Z jedné strany je tu zásada, že není odpovědnosti bez viny, z druhé strany pak jistě oprávněný požadavek ochrany před opilci nebo jinými osobami jednajícími v opojení. Možnosti řešení i komplikace jsou zde dány povahou případů, o které se jedná. Jedná-li pachatel ve stavu opojení dosahujícího nepřičetnosti, těžko současně dovozovat, že úmysl nebo nedbalost zahrnovaly i vlastní spáchání trestného činu. Tento rozpor se řeší tak, že z možností, které přicházejí v úvahu, se vybere taková, která se ještě co nejvíce přibližuje požadavku odpovědnosti za zavinění při zachování patřičného zřetele na požadavky ochrany společnosti.

Širší pozornost v této souvislosti věnuje trestnému činu opilství podle § 360 tr. zák. Znění této skutkové podstaty, přesněji řečeno již samotný název tohoto trestného činu a jeho znění jsou vděčným předmětem kritiky. Autorka této možnosti využívá a s odvoláním na publikovanou literaturu sumarizuje všechny nedostatky současné právní úpravy. S jejími vývody a náměty souhlasím.

Rigorózní práce neobsahuje věcné chyby a nedostatky. Výklad je soustředěný, práce má klidné, uvážlivé závěry.

III. Závěrem shrnuji: Rigorózní práce Mgr. Jany Hoškové splňuje všechny náležitosti k ústní obhajobě. Ústní obhajobu doporučuji zaměřit na otázku:

Právní úprava nepřičetnosti a zmenšené přičetnosti v trestním zákoníku.

Relativní trestní odpovědnost mladistvého.

V Praze 30. srpna 2015

Prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.,